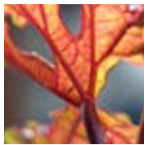

Byens grønne lunger

af arkitekt maa phd Jens Hvass

Vores nuværende byform ligger langt fra noget bare tilnærmelsesvist bæredygtigt, og vi står overfor en kolossal udfordring i at finde nye veje for den post-industrielle by. Byen bliver ikke bæredygtig alene gennem byforgroenelse, men der ligger i den bevidste håndtering af byens grønne elementer en mulighed for at tilføre byen kvaliteter og oplevelser, som kunne være med til at føre vores urbane tilværelse i en mere bæredygtig retning.

I den tættebebyggede by er der kun få vandrette flader, og de fleste af dem er med tiden blevet befæstet for at klare sliddet fra vores færden. Ofte er der ikke plads til, at træer kan vokse sig store, og historiske hensyn gør, at man ikke blot frit kan tilplante gaderummene. En systematisk byforgroenelse vil derfor i høj grad indebære inddragelsen af de lodrette flader.

Grønt potentiale

I den historiske by finder man tomme gavle og bagmure overalt - typisk helt uden den arkitektoniske bearbejdning, som er blevet facaderne mod gaden til del. En systematisk tilplantning kunne transformere disse sårflader i den historiske bydannelse til en del af byens grønne lunger. Dette ville kunne forøge byens grønne lungekapacitet markant og samtidig tilføre byen store miljømæssige kvaliteter.

Den øgede fotosyntese, som følger af flere grønne elementer i bybilledet, vil medføre en større iltproduktion og et øget CO₂ forbrug - og hermed styrke den mest grundlæggende symbiose mellem mennesker, dyr og planter. En systematisk tilplantning af byens lodrette flader ville således kunne indregnes i Kyoto-aftalens CO₂-regnskab. Via fotosyntesen producerer 25 m² bladoverflade omkring 27 g ilt pr. time, hvilket modsvarer et menneskes forbrug. Dette svarer på årsbasis til omkring 40 m² rådhusvin eller 10-15 m² tyk vedbendbevoksning.

Samtidig evner de grønne elementer at filtrere støvpartikler fra luften - de er så at sige en del af en biologisk luftrensning i en situation, hvor vi i bymiljøet står magtesløse overfor ikke mindst udstødningen fra diesel-køretøjerne. Som en del af bekæmpelsen af luftforureningen burde man derfor etablere en grøn zone langs byens store trafikkorridorer, hvor man aktivt tilskyndede til at gennemføre omfattende beplantninger.

Lodden overfrakke

I en tid, hvor man bruger 15-20 cm mineraluld i nybyggeriet, kan isoleringsværdien af en gavtilplantning synes lille. Men i den historiske bygningsmasse er de nøgne gavle og bagmure ofte uisolerede, og en lodden overfrakke af facadeplanter kan - særlig hvor der er tale om stedsegrønne beplantninger - give en bedre varmekomfort og reelle besparelser på energiforbruget, og dermed forbedre CO₂-regnskabet yderligere.

De grønne elementer gør byens mikroklima blidere: De tager toppen af både sommervarmen og vinterkulden, de giver en blødere akustik og kan være med til at mildne oplevelsen af trafikstøj. De befugter luften når den er tørrest, og de tæmmer vindens hvirvlen og susen om hjørnerne.

Men måske har de grønne elementer allerstørst betydning for os mennesker psykisk set, æstetisk set og eksistentielt set. Midt i en fortravlet storbyvirkelighed minder de os om vores oprindelse - om hvorfra vi kom, om det naturgrundlag vi som grundvilkår er indfældet i. De er en del af vores tryghed og basale velvære. Livet i den grønne by er kort sagt sundere

og bedre for os mennesker end i en by blottet for vegetation.

Større biodiversitet

Mere rum for træer, buske og planter giver ikke bare os mennesker et bedre miljø. Det giver samtidig bedre eksistensbetingelser for en lang række fugle og dyr, og man kunne af en plan for byforgroenelse opstille det overordnede mål at indfælde bymennesket i en biotop af højere biodiversitet.

Selvom der er mange gode grunde til at give naturen bedre vilkår i byen, skal det ikke bare ende som en urskov, hvor man må bane sig vej med machete. Bynaturen vil altid være en *kultiveret* natur - også for at naturen overhovedet

kan overleve på byens vilkår. Vi må derfor udvikle beplantningstyper, som inden for den historiske bys betingelsessæt bidrager til byens biodiversitet og oplevelsesrigdom.

En facadebeplantning tager adskillige år at få i gang, så det er vigtigt at få startet rigtigt. Men én gang etableret vil de berige byen mange generationer frem.

Mange af byens lodrette flader er privat ejendom. Styrkelsen af byens grønne lunger forudsætter derfor en høj grad af interesse og initiativ fra borgere, ejerlaug og beboerforeninger.

Levende solfangere

Med al respekt for vores tekniske formåen og de stadige landvindinger i solfangerteknologi,

solceller, vindmøller og passiv solvarme, er fotosyntesen, som den foregår i planternes grønkorn i hver eneste kvadratcentimeter blad, stadig verdens mest raffinerede opsamlere af solenergi. Etableringen af en post-industriell byform, som reelt nærmer sig noget bæredygtigt, afhænger derfor i høj grad af vores evne til i fremtiden at gøre vores urbane processer og vekselvirkninger med omgivelserne langt mere bio-analoge. Vi må genskabe naturen og natur-ligheden i det urbane. Vi må genindføre byen i dens naturgrundlag.

Projektet *Nørre Kvarters grønne lunger* er fuldt tilgængeligt på www.jenshvass.com, hvorfra man kan downloade publikationerne *Grønne lunger* og *Nørre Kvarters grønne lunger*.

